

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ecclesiastica Hymnodia Libri Tres

Secchi, Anacleto

Antverpiæ, 1634

Cap. VII. Iubilatio cantus alter est deuotionis effectus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45942](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45942)

& gloriamini, quia Angeli vestri quotidie vident faciem Patris, nimirum missi in ministerium propter nos qui hereditatem capimus salutis, deorum nem nostram in superna ferunt, referunt gratiam. Huic opportunæ conclusioni nihil in præteritum prorsus addendum à nobis est, cum maxime videat hæc doctrina ad feruorem persuadendum, & quia de eadem materia incidet sermo, cum accedat in tertio Libro agemus, ad aliam deuotionis comitem describendam accedamus.

CAPVT VII.

Iubilatio cantus alter est deuotionis effectus.

SICVT ad ritè psallendum præcepta opportuniora nullus tradere potest, nisi ipse Psalmorum Auctor, qui rectè nouit qua forma, dispositione, attentione & conditione egeant, ut ea quæ par est dignitate pertractentur, ita ipse frequenter est in persuadenda quadam conditione præcipua, quæ digna est consideratione, ob quam quæ continet. Exigit iubilationem cordis, & vultus: *Iubilate Deo in voce exultationis. In Psalmis iubilemus ei. Iubilate Deo omnis terra.* & sexcentis aliis locis, quos sicut enumerare longum, ita innuere est satis, quia omnibus studiis Hymnorum sunt noti.

Hic iubilus non sine magna aliqua causa à nobis exposci est dicendus, & meo quidem iudicio, alter est deuotionis effectus, altera ve propositio. In hoc iubilo videtur Dauid constituere magnam Hymnodia perfectionem, imò & psallentium beatitudinem.

Iubilatio comes Psalmodia.
Psal. 46.
Psal. 94.
Psal. 99.

Iubilus est deuotionis effectus.

beatitudinem; nam de psallentibus cum hac sociatione iubilatione pronuntiavit Psaltes dicendos esse Beatos: *Beatus populus qui scit iubilationem.* Psal. 88.

Nam licet nota sit Deo vniuscuiusque psallentis conditio & status, quia scrutatur renes & corda; tamen iubilatio declarat aptius, quis non ex tristitia, nec ex necessitate, aut animo seruili seu coacto Deum suum laudat & colit, sed prompto hilarique corde, & ideò sit tamquam hilaris dator plurimum à Deo diligendus, iuxta celebre pronuntiatum diui Pauli: *Non ex tristitia, aut ex necessitate; hilarem enim datorem diligit Deus.* 1. Cor. 9.

Hac eadem iubilatione maxime torquetur diabolus, qui vires amittit, vbi nouit adesse hanc iubilationem.

Nisi psallentes hac sancta exornentur iubilatione, carent præcipua parte perfecti laudatoris; hæc enim semper fuit conditio insignior chori verè Deo cari. Hanc iubilationem quasi vestem nuptialem indutus animus religiosus, ingredi-
Iubilatio est vestis nuptialis.
 tur conuiuium Hymnodia, vt paratis deliciis perfruatur. Qui hac veste caret, non meretur recipi, nec admitti à cælesti Rege ad bona sui conuiuij. Dauid eam exigebat à psallentibus in ipso ingressu, monens vnumquemque vt eam sibi præpararet: *Introite in conspectu eius in exultatione.* Psal. 99.

Imò si nomen ipsum loci, quò conuenimus ad Hymnodiam, rectè attendamus, iubilationem cognoscemus exigere. Chorus dicitur hic locus; quæ vox siue ducatur à chorea, quia non multum discrepant in effectibus hæc nomina, iubilationem innuit; (nam sicut choreæ plenæ sunt iubilo chorizantium, in quibus modò is modò ille saltat ordine suo, sedentibus aliis & adspicientibus;

ita iubilare debent psallentes, dum pulcherrimo ordine modò hæc pars canit, modò alia, obferentis alternis vicibus;) siue deriuetur à significatione Musicorum qui in choris harmoniam erant, iubilationem sibi propriam vendicat, cui ratio musices ad exhilarandum animum sit directa.

*Triumphantium
iubilus.*

*Iubilus
proprius
pastorum.*

Quia autem non qualiscumque exultatio deberet adesse in psallente, sed ingens & singularis, idè obseruant Doctores vsurpari à Danielem nomen iubilationis, quæ propriè, ex vi nominis significat ingentem lætitiã exultantis cordis ad aliquod ingens bonum obtentum; & ex proprietate vocabuli significat lætitiã victoriam triumphalem, quam nempe sentiunt, & ostendunt Duces & milites tempore triumphis, propter victoriam de hoste insigni reuectam. Nos velimus dicere, significari eum lætitiã affectum quem solent pastores præ se ferre, dum conueniunt simplices & agrestes cantinelas: videtur enim licet illos iubilatione exundantes per campos, per prata, per silvas, per montes, sine extendere iubilationem. Tales deceret esse pulcherrimos, si veri & perfecti laudatores esse contempiscunt.

*Beata Vir-
ginis Dei-
para exul-
tatio.
Luca 1.*

Quotquot fuere Deo pleni, & spiritu abundantissimi, ad Hymnodiam exultantes & hilariter soliti sunt accedere; nam spiritus Dei, qui hac iubilatione maximè delectatur, eam communicat & largitur, tamquam proprium fructum. Hinc est, quòd sanctissima Dei para, quando Dei gratia & Deo ipso, omnis gratiæ fontem fuit plena, eructauit verbum illud & Canticum bonum, imò optimum: *Magnificat anima mea Dominum,*

*Dominum, & exultavit spiritus meus in Deo salu-
tari meo.* Cuius prima verba significant hanc
suam exultationem; vbi fortassis posset dici,
quòd illa particula coniunctiua & stat pro cau-
sali *quia*, more sacrarum Scripturarum, quasi
dixerit: Idcirco anima mea magnificat Domi-
num, quia exultavit spiritus meus in Deo salu-
tari meo.

Posterioribus etiam sæculis Religiosus ille ve-
rè pius vereque deuotus, ex sanctissima diui Be-
nedicti familia, nomine Hermannus, dictus ex Trithem.
membrorum stupore Contractus, generis clari- l. de Script.
tate nobilis, doctrinæ & sanctitatis ornamento Eccles.
nobilior, qui circa annum floruit millesimum, *Canticum*
sicuti beatissimæ Virgini Deiparæ erat singularis- *Salve Re-*
simè addictus; ita aliquando erga eam maiori *gina quan-*
æstuans piæ deuotionis affectu, actus diuino spi- *do, & à*
ritu erupit in suauissimum illud religiosissimum- *quo compe-*
que Canticum, cuius initium est, *Salve Regina,*
mater misericordie, à sancta matre Ecclesia ap-
probatum, & vsurpatum: quod mira iubilatione
exundans, ipsos cantantes, imò & audientes,
iubilanti cumulat hilaritate variisque consolatio-
nibus eximiis, quemadmodum alibi sumus mox
dicturi. In huius exultantis Cantici laudem plu-
ra tum pia cum vtilia perorauit diuus Bernardus,
præclarissimus beatæ Virginis Deiparæ deuotus,
habitis de eo ad Monachos suos aliquot concio-
nibus. Inter cetera eius præconia quæ spiritum
commendant auctoris, & formam nobis illud
dignè vsurpandi tradunt, vt eiusdem iubilum
fructuosum sentire valeamus, hæc proloquitur: D. Bernar.
Dulce Canticum, nobilissimum melos, à summis la- Sermon. i. de
bis Canticum istud effusum venit, à Sanctis com- *Salve Re-*
positum. *gina.*

Cantici
Salve Re-
gina suavi-
tas & uti-
litas à qui-
bus sentia-
tur.

positum, à Sanctis institutum, dignè frequen-
tur etiam à Sanctis. Et verè nisi à Religiosis, &
fèctione sancta feruentibus, nec subtiliter intelli-
nec efficaciter poterit decantari. Est enim tam suauis
ad gratiam, tam fecundum ad sensum, tam propi-
dum ad mysteria. Tale est, quod à nobis con-
rari & discuti, prout dignum est, non valeat. Et
eo autem quod suauiter sonat mulcet affectum,
de sensuum ubertate mentem impinguat, & in Sa-
ctam Sanctorum, Aduocatã scilicet nostram, ad
eam quasi presentem salutatur, omnia interiora
stra medullitus inflammat. Oportet enim ut
presentem esse dicamus, quam presentem salu-
mus, & totam anima nostra trinitatem in eam
rigamus, quam tam deuotis precibus exoramus.
Agnoscit certè, & diligit diligentes se, & pro-
est in veritate inuocantibus se. Imò dum aliquando
Canticum istud in sancti viri gratiam decan-
taretur, ipse, interna actus iubilatione, addi-
pro conclusione pauca illa suauissima verba,
clemens, ô pia, ô dulcis virgo Maria, ab vni-
sali deinde Ecclesia recepta, & deinceps re-
pata. Huius additionis euentus fuit huic
Spiram, quæ Germaniæ Imperialis est ciuitas
peruenerat diuus Bernardus tamquam Apo-
cæ Sedis Legatus, à Clero & populo exceptus
genti lætitia, & ad primariam Adem Deputatus
sacram deductus. Quia autem ab omnibus cog-
nitus erat singularis cultor beatæ Virginis Deiparæ,
& Cantico *Salve Regina* apprime addictus, ipso
ipso Templi ingressu exceptus fuit Bernardus
hilari Clero cū huius sacri Cantici suauissima mo-
dulatione. Substitit sanctus Legatus ad audiendum
Canticum; quo expleto, in genua procumbens
tribus

Io. Naucl.
Volum. 1.
Chronol.
Gen. 89.

tribus in locis alta exclamavit voce prædicta verba; in primo quidem, *O clemens*, in altero, *O pia*, in tertio, *O dulcis virgo Maria*. In cuius rei memoriam, hæc ipsa verba tribus æneis incisa laminis, iisdem locis humi positus quibus sanctus vir cecinit, etiamnum Spiræ videri, asserunt Scriptores. En igitur quanta iubilatione sancti viri Cantica recitent ac meditentur, quando vera sunt deuotione intus affecti siue erga Deum, siue erga Deiparam Virginem.

Ipse Psalmographus, quando voluit prouocare alios ad psallendum, studuit in eis suscitare exultationem cordis, illam suadens grauibus verbis: *Venite, exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro. Præoccupemus faciem eius in confessione, & in Psalmis iubilemus ei.* quibus verbis vitimur, quando ad psallendum ingredimur, & Officium diuinum aggredimur in ipso exordio Precum nocturnarum. Vtinam quemadmodum verbis pronuntiamus, ita re & opere exequamur Dauidicam hortationem; certi essemus placitas tunc futuras & caras Deo nostras Hymnodias. Notauit in his verbis D. Augustinus, quòd non inuitamur simpliciter ad exultandum & iubilandum, cum inueniatur exultatio & iubilatio carnis, sensus & sæculi, quæ spiritum destruunt, non autem adiuuant, sed dixit exultandum Domino, & iubilandum Deo. *Inuitat*, ait Augustinus, *ad magnas epulas exultandi non seculo, sed Domino. Nisi enim esset in hoc seculo exultatio mala, qua distinguenda est ab exultatione bona, sufficeret dicere: Venite exultemus. Ergo exultatio mala est, exultare seculo; exultatio bona est, exultare Deo. Piè debes Domino exultare, si vis securus mundo.*

Cordis exultatione ingrediendum est ad Psalmodiam.
Psal. 94.

Exultatio sæculi non est bona.

mundo insultare. Ex hac exultatione erga Deum erit iubilatio erga ipsum Deum.

Cordis iubilatio unde habenda.

Pfal. 69.

Petri Maria Sessa pietas, & iubilatio.

Hic iubilus sicut à paucis forsan obtinetur, donum Dei est, & ortum suum ducit ex studio Deo placendi, & ex corde verè Deum diligendi quemadmodum magis apertè declaravit Deus Psalmo 39. *Exultent & letentur super te quærentes te; & dicant semper, Magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.* Quod prænuntiatum, quia altam continet doctrinam, præcipitur iisdem verbis in alio Psalmo, ut magis cognoscatur vera causa & origo exultationis iubilationis; quæ nimirum est tum inquitum dilectio Dei: omnes enim quærentes & diligentes Deum exultant, & lætantur magnificantes eum. Hanc habentes exultationem nunquam Hymnodiam aut fastidiunt, aut omittunt sed hilares & volentes eam explere student atque tagunt. Huius effectum conspicerem nobis in Religioso ex nostris, non sine magna terminum consolatione; cuius grata recordatio nunquam etiam delectabit. Is fuit Petrus Maria Sessa, Sacerdos non infimæ doctrinæ, qui humiliter Christianæ amore supplex obtinuit à nostris Superioribus Ianitoris officium, quod non nisi Conuersis solet adscribi, idque expleuit per nos viginti quinque, & ultra, magno ædificationis exemplo apud omnes qui eum noverant in vrbe Mediolani. Omnes sæculares aduenientes ad nostrum Collegium hilari semper placidoque excipiebat vultu, eis iniungens, ut dum se conferret ad Sacerdotes vocatos perquirenda vel aliquam ex piis imaginibus prope ianuam appensis conspicerent; vel librum, quem offer-

bat, rerum spiritualium legerent. Quòd si for-
rè, ob aliquam occupationem, vocatus Sacer-
dos esset aliquantulum expectandus, hic humi-
lis ianitor sæculari illi se iungebat, vel colloquia
spiritualia trahens, vel in vicinam nostram Ec-
clesiam cum eo ingrediens, docebat aut orandi,
aut peccata ritè confitendi modum, aut capita
doctrinæ Christianæ præcipua, iuxta captum
aduentantium se accommodans. Quando itaque
statæ horæ psallendi in choro adueniebant, ad
primum campanæ ictum, quasi ad Angelicam
siue cælestem vocem assurgens, hilaris propera-
bat quærens socium à Superiore subrogatum, cui
ianuæ clauem renuntiaret, vt ad alterum campa-
næ signum expeditus, nulla interposita mora,
posset ad chorum accedere. Mira conspiciebatur
in hoc Religioso iubilatio in ingressu chori; iu-
bilans canebat in progressu, iubilans quoque
visebatur in egressu. Numquam vidimus tri-
stem, numquam remissum, sed exultantem,
quasi dixerim exsultantem, dum caneret. Et sicut
Deus ab hoc seruo suo dum viueret tanta cum
hilaritate & iubilo fuit laudatus, ita eidem ipse
voluit rependere honorem, illud Dauidicum ex-
plens, *Nimis honorificati sunt amici tui, Deus.* Psal. 138.
nam tempore mortis Psalmorum versiculos fre-
quentans hilaris visus est expirare. Audita eius
morte per urbem, conuenerunt ad Ecclesiam no-
stram diui Alexandri, vbi eius cadauer de more
expositum iacebat, quotquot omnis sexus, om-
nis ordinis eum antè nouerant, præsertim qui
tunc erat Mediolanensis Status supremus Can-
cellarius, lacrymis eius mortem deplorantes di-
cebant: *Sanctus mortuus est.* (hoc nomine cum
dum

dum viueret appellabant.) Vnusquisque certe manu & calculis precatoriis ringeré eius caduer studebat, frustula vestium, capillos, barbas ex pia deuotione præcidebat. Huius viri iubilitio sicut nos oblectat sola recordatione, ita etiam confundit, & pungit, & ad sanctam inuitalationem. Iubilus iste non deberet quidem figuris externis à psallentibus prodi, propter periculum quæ huiusmodi exteriores actus secum afferre consueuerunt. Verumtamen sicut iubilus potest diuina fauente gratia ad tantam excrescere viam, vt nequeat angusti cordis contineri aut compelli cancellis, ita foras erumpere tunc periculum potest sine vlllo periculo, imò haud sine locorum cantantium consolatione & ædificatione.

Fr. Ioseph.
à Iesu Maria
lib. 1.
Hist. c. 39.
& seq.

venerabili fratre Ioanne à Cruce, strenuo sanctæ Teresiæ commilitone, in Opere reparatiuæ Carmeliticæ pristinæ perfectionis narratur, quod valdè excelluerit hac gratia iubili circa diuina mysteria, quæ per annum ab Ecclesia in sacrorum Officiorum solemnitate recoluntur, præsertim circa mysteria infantia Domini nostri Iesuitaris, circa beatissimam Virginem, eiusdem carnati Dei Genitricem, & circa augustissimum Eucharistiæ sacramentum. Aliquando, huiusmodi iubilus actus vi, non poterat vir egregius variis lætitiæ exterioris gestibus reprimere, quibus fratres suos exhilarabat, & excitabat, & plenus cum ipsis in choro ad deuotionem provocabat.

Si nobiscum minùs valeant huiusmodi exempla eorum qui nostri generis, status & ætatis fuerunt, valeant saltem exempla animi ratione certum, & pudeat aliquando Religiosos non

exequi maiori alacriorique spiritu, quod facere nouerunt aues discursu rationeque carentes. Has videmus tum volatu tum cantu implere aërem exultatione, quasi Deum factorem laudantes. Hoc exemplum ad nostram æmulationem urgebat diuus Ambrosius. Quis hominis sensum gerens non erubescat sine Psalmorum celebritate diem claudere & adoriri, cum etiam aues solenni iubilatione & dulci carmine ortus dierum ac noctium prosequi non cessent? Vtili hac exultatione carent profecto illi psallentes, qui vocem vel à ductore chori, vel à cantoribus Hymnodiam incipientibus prolatam minimè prosequentes, sed aliam submissiorem sumentes, canunt ita languidè, vt legere potius quàm canere videantur. Idque euenire frequentius potest apud eos qui voce tantummodò vnisona psallunt, inter quos vel aliqui, vel omnes, sequi nescientes aut nolentes præcipientium vocem, ducere potius quàm duci volunt. Quod nec loci, in quo psallitur, conuenit dignitati, nec sine magna audientium, imò & sociorum offensione, & non sine graui diuini cultus, qui hilaris esse deberet, iniuria potest accidere. Qui hac canendi vtuntur ratione, manifestè declarant proprii cordis mœstitiā atque tepiditatem, qua ad chorum accedunt, & inuiti Angelico adstant muneri. Ad hanc cordis iubilationem acquirendam non mediocriter iuuare poterit compositio animi in primo ingressu. Qualis vnusquisque se componit in ingressu Hymnodia, talis vt plurimum prosequi solitus est vsque ad finem. Qui tepidus vel remissus aggreditur Hymnodiam, tepidè remissèque ad finem vsque progreditur, imò

*Auium
volatus hi-
laris &
cantus ala-
cris amu-
landus.
D. Ambr.
lib. 5. He-
xaem.*

*Initij qua-
litas pro-
gressum de-
clarat.*

imò semper potiùs vergit in deterius, iuxta natura corruptæ conditionem. Hinc illud Dauidicum consilium ad omnes pias personas

Psal. 99.

Deum exorare & laudibus celebrare cupientes: *troite in conspectu eius in exultatione.* Cognoscens sanctus Rex vim initij operum humanorum, illud suadet tamquam fundamentum præcipuum

Ingressus ad diuinas laudes qualis esse debet.

omnis perfectionis in Hymnodia. Qui studebit illi munditiei cordis, de qua in sequenti Capitulo agemus, faciliùs hanc iubilationem in ipso ingressu obtinebunt, & in progressu tum sustinebunt, tum etiam augebunt. Iubilatio comes datur puritatis & munditiei. Quò pertinet illud

Eccle. 4.

Ecclesiastæ pronuntiatum verè auream: *Cogredi pedem tuum ingrediens domum Dei.* Quem

Salonius Tom. I. Biblioth.

cum Salonius ad animæ custodiã applicat, quò ad Deum laudandum quis accedit vt mundas preces effundat; & est sensus: Custodi gressum mentis tuæ, ne offendas in malis cogitationibus, vt oratio tua pura dirigatur ad Deum. Exponere possumus etiam verbum illud *ingrediens*, quò significatur, maximi esse ponderis, in huiusmodi cum Deo conuersationibus, qualitatem primæ gressus, ex quo pendeat qualitas progressus

C A P V T VIII.

Qua cordis puritate ad Hymnodiam accedendum.

ELEGANTEM habuit Homiliam diuus Chrysostomus circa munus altissimum laudum diuinarum, dum præ manibus haberet illam Davidis vniuersalem omnium populorum inuocantem